

Biserica *Sfintei Cruci* – vechi centru de cultură și spiritualitate armean

Aghtama, Akhtamar sau Akdamar este o insulă din lacul Van, situată în partea orientală a Turciei, altădată Armenia Occidentală, Vaspourakan. Pe această insulă se situează biserica având hramul *Sfintei Cruci*, restaurată recent de către guvernul turc și transformată în muzeu.

Edificiul de cult, ce odinioară era un adevărat complex monastic, a fost ridicat pe vechile ruine ale unei mănăstiri ce data din anul 653. Biserica este construită la porunca regelui Gagik I de Vaspourakan și realizată de către celebrul arhitect armean Trdat Mendet, cunoscut și sub pseudonimul de Manuel, între anii 915-921. Foarte mult timp, aici a fost și sediul catolicosului armean (1116-1895). În anul 1915, în timpul genocidului armean, călugării au fost masacrați, iar clădirile mănăstirii complet distruse, doar biserica, ce a suferit și ea foarte multe pagube, rezistând acestor încercări.

Lăcașul de cult are forma unei cruci cu patru abside, în centru prezentând un dom în piatră. La exterior, biserica pare a avea o formă inexpresivă, din cauza construcției din rocă roșie așezată pe același rând, o tehnică des întâlnită în arhitectura armeană. Particularitatea edificiului de cult consistă în sculptura frescelor circulare de la exterior, ce se păstrează până astăzi într-o formă aproape intactă. Astfel, frumoasele basoreliefuli reprezintă diferite teme religioase din Biblie, precum și motive florale și teme seculare, cum ar fi: viața la palat, scene de vânătoare, figuri umane și de animale. Pe pereții exteriori pot fi văzute diferite personaje biblice: Adam și Eva, Iona și chitul, David și Goliat, Avraam și Isaac, Sfântul Gheorghe cu balaurul, Hristos Pantocrator și Fecioara Maria cu Pruncul Iisus. Toate aceste motive stau sub influența artei Abbasi, din secolele X-XI, care, la rândul ei, a cunoscut influența artei turcești din Asia centrală. Basoreliefulurile fațadei de nord și sud ilustrează scene din Vechiul Testament, pentru ca fațada de vest să fie ornată cu cruci, îngeri, și regele Gagik I, în calitate de reprezentant al lui Hristos, ținând în mâini macheta ctitoriei sale.

În interior, zidurile bisericii sunt decorate cu fresce ce reprezintă teme religioase. Toate aceste picturi au fost realizate în secolul al X-lea, astăzi, din cauza vicisitudinilor vremii, ele nemaifiind vizibile. Stilul este simplu, personajele secundare fiind reprezentate unele sub altele.

Începând cu anul 2005, guvernul turc începe un program de restaurare a lăcașului de cult, program susținut de către ministrul de cultură. Lucrările se vor încheia în anul 2006, inaugurarea având loc în data de 29 martie 2007. Aceste lucrări de refacere au fost însă de nenumărate ori boicotate și însoțite de controverse, ridicate în special de către armeni. Motivul reacțiilor de nemulțumire se datorează faptului că lăcașul de cult este transformat în muzeu, totodată crucea fațadei fiind înlăturată, iar armenilor fiindu-le interzisă săvârșirea Sfintei Liturghii. În plus, autoritățile turce au „rebotezat” edificiul în „Akdamar”, ce semnifică în limba turcă „venă albă”.

PERIODIC AL EPISCOPIEI SLOBOZIEI ȘI CĂLĂRAȘILOR

BĂRĂGANUL ORTODOX

ANUL VIII • NR. 84 • MAI 2010

